

Аб слове «страніца»

Слова «страніца» носіць на сабе сьляды баўгарызму, які перайшоў ня толькі ў нашу кніжную мову, але і ў большасьць славянскіх моў. Пры паўнагалосьці беларускай мовы трэ было б пісаць і вымаўляць не «страніца», а «стараніца», падобна як мы ня кажам «брана», «врана», «град» — а «горад», «барана», «варона». Дзеля таго ж, што многаскладовыя словы цяжкія пры вымове, то, унікаючы апошняга, быў выпрацаваны наватвор – «старонка».

Але ў нашай мове ёсьць уласнае слова на абазначэньне пісанай, эвэнтualьна друкаванай, стараны ліста — «балона».

У карэ і ў скуры плеўная старана, якая прылягае — у першым здарэньні да дрэва, у другім да цела, — называецца балонай. У часы, калі пісалі на пэргаміне, то балонная старана пераважна служыла да пісаньня; згэтуль у старадаўнасьці запісаная старана пэргаміннага ліста называлася такжа балонай. У інвэнтары турава-пінскай архібіскупіі, пісаным ужо на паперы ў XVII ст., у канцы маецца надпіс: «в книзе сей листов НЗ (67), болон РІД (114»).

Што слова «балона» асацыюецца ў псыхіцы нашага народу з старонкай кніжнага ліста, рабіў ужо заўвагу Аляксандар Ельскі, у лісьце да «Нашай Нівы» ў 1912 г. Аб праўдасьці апошняга я сам неаднакрат пераканаўся пазьней, бываючы ў пачатковых беларускіх школах і ў размовах зь сялянамі.

Калі адраджэньне мовы павінна імкнуцца да яе лексычнага дасканаленьня і прыбліжэньня да шырокіх працоўных мас, то бяспрэчным поступам на гэтым шляху будзе ачышчэньне мовы ад барбарызмаў, спрэчных з псыхікай мовы народных мас. А дзеля гэтага ўжываньне народнага слова «балона» замест гістарычна кніжнага барбарызму «страніца» будзе поступам у разьвіцьці нашай мовы, будзе поступам у набліжэньні друкаванага слова да народу.

Л. Аб слове «страніца» // Узвышша. 1927. № 5. С. 198.